

14 VERDIDEBATT

debatt@vl.no

Kommunene har ambisiøse mål i arealpolitikken

JORDVERN: Stadig flere kommuner legger større vekt på natur, friluftsliv og jordbruk i sin arealpolitikk. Utviklingen går i riktig retning, stadig mindre matjord blir bygd ned.

GUNN MARIT HELGESEN

Styreleder i KS

Vårt Land tar på lederplass 2. oktober til orde for statlig vern av matjord. Landbruksminister Geir Pollestad (Sp) antydte i et intervju i avisa dagen før strengere lovgivning og vil i brev til kommunene be dem ta bedre vare på matjorda.

Pollestad er del av en regjering som også ønsker at kommunene skal legge til rette for utbygging av fornybar energi, boliger og næringsarealer – med minst mulig negative konsekvenser for klima, miljø og samfunn. Dette uttrykkes i de nye nasjonale forventningene til lokal og regional planlegging. Her lover også regjeringen kommunene færre og mer samordnede statlige inn- og utgifter.

Ikke mer statlig styring

Regjeringen oppsummerer selv i den første av de 62 nasjonale forventningene hva som bør være grunnlaget for lokal arealplanlegging: «(...) bærekraftmålene, nasjonale klima- og miljømål, lokalt folkestyre og løsninger som styrker verdiskaping og bosetting i hele landet».

Mer statlig detaljstyring og flere forbudssøker fra fagdepartementer vil ikke styrke lokalt folkestyre, verdiskaping eller bosetting.

Etter KS' vurdering vil ikke mer statlig detaljstyring og flere forbudssøker fra fagdepartementer styrke lokalt folkestyre, verdiskaping eller bosetting.

Samtidig vil vi understreke at natur- og miljøverdier, også

jordvern, er svært viktige hensyn i den lokale arealpolitikken. Det er tydelige tegn på at disse hensynene vektlegges sterkere i kommunale planer, også uten brev fra statsråder eller inngisler fra staten. 80 kommuner har bestemt seg for å bli arealnøytrale de siste tre årene, ifølge miljøorganisasjonen Sabima.

Bygging på natur må kompenseres ved å «restaurere» andre områder. Utviklingen går i riktig retning, stadig mindre matjord blir bygd ned.

Trengs nye verktøy

Regjeringen forventer at kommunene følger opp regjeringens nye jordvernstrategi. Her er målet at det innen 2030 ikke skal bygges ned mer enn 2000 dekar matjord årlig. Nationen påpeker at dette målet er uforenelig med å gjennomføre kommunenes samlede planer: «På papiret står omdisponering og nedbygging av til sammen 140.000 dekar matjord.»

Det beste både vi og regjeringen kan gjøre for å løse dette dilemmaet, er nettopp å påpeke at kommunene har et stort handlingsrom til ikke å gjennomføre eldre arealplaner, uten at det medfører erstatningsplikt for kommunen. Økende politisk bevissthet om betydningen av både jordvern og naturmangfold må forventes å gi utslag i revidering av eldre planer.

Statlige myndigheter kan bidra til at kommunene får bedre forutsetninger for nettopp å gjøre slike valg. Ett viktig virkemiddel er å utvikle verktøy for areal- og naturregnskap. Det vil også styrke kunnskapsgrunnlaget for å ta bedre vare på matjorda.

Kommunene er tett på lokal-sammenheng over hele landet. Gjennom et sterkt lokaldemokrati, med innbyggerinvolvering, kan kommunene innenfor nasjonale rammer ta vanskelige lokale valg. Det er et stort ansvar, men det er en styrke for det norske demokratiet.

2030: Fra felles felles verdier?

MINORITETER I NORGE: Nasjonaljubileet 2030 skal synliggjøre at Norge er et folkefellesskap tuftet på felles arv, verdier og identitet. Men finnes det et slikt felles grunnlag?

Det enkle svaret er ja, grunnlovsparagraf 2 slår fast at «Verdigrunnlaget forblir vår kristne og humanistiske arv.» Dersom dette kommer til uttrykk gjennom den brede oppslutningen om demokratiet, rettsstaten og menneskerettighetene, har vi langt på vei et felles verdigrunnlag i den norske befolkningen.

Men om verdigrunnlaget forblir kristendom og humanisme, blir det straks mer komplisert. For hvem definerer disse verdiene, og hvem forvalter vår kristne og humanistiske arv? Dette verdigrunnlaget kom til oss utenfra og bidro til å forme norsk historie og samfunnsutvikling. Vår grunnleggende fellesverdi er nå et menneskesyn hvor individet er fritt med ukrenkelig verdighet og hvor alle har samme verdi og et ansvar for hverandre.

Hvordan sikres disse verdiene i dag? Dette spørsmålet må stilles i et Nasjonaljubileum med «fellesskap, verdier, identitet, arv og fornyelse» som sine kjerneverdier.

Majoritetsbefolkningen verdier?

Hendelsene rundt 1030 er selvsagt avgjørende for at kristendommen ble en statsbærende religion i Norge. Men en triumfalistisk feiring som fastholder kristendommens sterke posisjon, eller en markering hvor en tvilholder på majoritetsprivilegier, er vi som fellesskap ikke tjent med. Vi ønsker heller ikke en markering som nedtoner kristendommens betydning for norsk samfunnsutvikling. Samtidig er det viktig å synliggjøre andre tradisjoner, livssyn og ulike samfunnsbevegelsers bidrag til denne utviklingen.

Tusenårsmarkeringen gir anledninger til refleksjoner over tusen år med samvirke mellom kirke, folk og stat, og over statskirkens møte med andre livssyn og religiøse tradisjoner. Vi trenger å utfordre stereotype forestillin-

ger om nasjonalisme og Norge som en homogen stat. Norge har en lite ærefull historie om hvordan statsmakten, kirken og majoritetsbefolkningen har behandlet minoriteter, noe Sannhets- og forsoningskommisjonen nylig har mint oss på. Vi må vurdere hvordan de såkalte «fellesverdier», egentlig majoritetsbefolkningens verdier, har bidratt til å undertrykke og tidvis også forby minoriteters kultur og virkelighetsforståelse.

Vi må også reflektere over hvorfor det vokste fram en sekulær humanistisk tradisjon representert gjennom Human-Etisk Forbund, i en tid hvor godt over 90 prosent tilhørte Kirken. Dette blir ikke mindre relevant når vi ser at det humanistiske livssynet har økende tilslutning i dag. Et interessant spørsmål i så måte er om de «humanistiske verdier» i Grunnloven er en referanse til den kristne humanisme, eller til det felles humanistiske verdigrunnlaget som finnes både i sekulære og religiøse tradisjoner. Hvis det siste er tilfelle, må vi spørre oss hvordan vi kan utvikle et uenighetsfellesskap med en felles humanistisk basis.

Innvandres erfaringer

I dag er åtte av ti nordmenn medlemmer i et tros- eller livssynsamfunn. Men den raskest voksende gruppen er den som ikke tilhører noe tros- eller livssynsamfunn. Videre er 16 prosent av befolkningen innvandrere, i storbyene er andelen adskillig høyere. Vi må reflektere over hvordan den kristne og humanistiske arven kan fornyes i dagens Norge preget av sekularisme, nye livssyn og kultur mangfold.

En slik tilnærming er ikke til hinder for at vi også kan være takknemlige for de verdiene og for de verdibærerne før oss som har bidratt til å skape et godt velferdsamfunn. Det er langt fra perfekt, men vi har et godt

KRISTNET NORGE: Olav den hellige spiller en grunnleggende rolle ved innføringen av kristendommen i Norge. I 2030 markerer vi det tusenårsbåndet mellom Olav og Norge Statuen av Olav den hellige er reist på Stiklestad. Foto: Gorm Kallestad

utgangspunkt for å videreutvikle Norge til å bli et inkluderende og trygt fellesskap for alle. Det er fullt mulig å glede seg over det gode vi har fått til i Norge og samtidig være selvkritiske og åpne for nye impulser for å kunne bli enda bedre.

religion til

Grov tjenesteforsømmelse på Fosen

FOSEN: Etter at det nå er gått to år siden Høyesteretts avgjørelse, må de politiske myndigheter forstå at vi som rettssamfunn ikke lenger vil tåle et pågående brudd på menneskerettighetene.

BJØRN HAREIDE

Tidligere førstestatsadvokat og politimester

Den 11. oktober er det to år siden Høyesterett avgjorde at konsesjonene til drift av Roan og Storheia vindkraftanlegg på Fosen er ugyldige fordi driften krenker samenes rett til å utøve sin kultur. Krenkelsene er så omfattende at Høyesterett konkluderte med at det foreligger et brudd på menneskerettighetene. En skulle tro at den naturlige konsekvens av dommen ville være å trekke tilbake konsesjonene, i påvente av en vurdering av om det er mulig å kombinere reindrift og vindkraftproduksjon på en annen måte enn den som ble erklært ugyldig av Høyesterett.

Konsesjonene er ikke trukket tilbake i påvente av en slik vurdering. Regjeringen har åpenbart sett seg tjent med å leve med å være ansvarlig for pågående menneskerettsbrudd mens vurderingen foretas. Hvor lenge kan rettssamfunnet tåle en slik håndtering fra myndighetenes side? Selv om mange vil mene at regjeringen har måttet få noe tid til å områ seg, må det gå en grense. Vi ønsker ikke å bli sammenlignet med samfunn hvor politiske myndigheter setter seg over domstolen.

Etter min oppfatning er det på tide å beskrive det å ikke stanse de pågående menneskerettsbrudd som en grov tjenesteforsømmelse. En grov tjenesteforsømmelse er straffbar. Det vet selv en statsråd.

Politiets lojalitet

Det var først i forbindelse med de unge samenes demonstrasjoner foran flere departementer i februar/mars at statsminister og ansvarlig statsråd erkjente at det foreligger et pågående brudd på menneskerettighetene på Fosen. Forut for denne erkjennelsen hadde myndighetene gitt uttrykk for at brudd på menneskerettighetene bare ville foreligge dersom man ikke kom frem til kompensierende tiltak. De unge samene som nektet å følge politiets pålegg om å fjerne seg er ikke bøtelagt. Honnør til politi og påtalemyndighet i Oslo for å se at de

handlet med utgangspunkt i nødrett for å verne sin kultur.

I juni ble imidlertid demonstranter bøtelagt av politiet i Trøndelag for å ha unnlat å fjerne seg etter politiets pålegg da de blokkerte anleggsveien inn til Roan vindkraftverk på Fosen. Politiet synes å ha lagt til grunn at vindkraftproduksjonen er en lovlig aktivitet som må vernes. Politiet har etter politiloven i oppdrag å verne all lovlig virksomhet. Motsetningsvis skal de beskytte samfunnet og enkeltmennesket mot ulovlig virksomhet. Skal politiet legge til grunn at det foreligger en lovlig virksomhet så lenge konsesjonen ikke er trukket tilbake, eller skal politiet, i samsvar med Høyesteretts avgjørelse, legge til grunn at konsesjonen er ugyldig?

Det er på tide å beskrive det å ikke stanse de pågående menneskerettsbrudd som en grov tjenesteforsømmelse

Når politiet beskytter vindkraftproduksjonen, verner de samtidig pågående brudd på menneskerettighetene. Vil politiet være lojal mot maktpapparatet eller menneskerettighetene? Vil politiet være lojal mot forvaltningen eller domstolen?

Rettssamfunnets verdighet

Etter at det nå er gått to år siden Høyesteretts avgjørelse, må de politiske myndigheter forstå at vi som rettssamfunn ikke lenger vil tåle et pågående brudd på menneskerettighetene.

Skal samene få den beskyttelsen mot fortsatte overgrep de har krav på, eller skal det måtte skrives et ekstra kapittel i Sannhets- og forsoningskomisjonens rapport? Rapporten ble lagt frem i juni. Det kan synes som om det eneste vi vil lære, er å beklage, og så gå videre på samsamfunnets premisser.

Vi trenger å utfordre stereotype forestillinger om nasjonalisme og Norge som en homogen stat

handlet av storsamfunnet. Der er vi ikke i dag. Et samfunn hvor minoriteter trives, er godt for alle.

La oss bruke tusenårsmarkeringen til samtaler om hvilke verdier som bygger et tillitssamfunn preget av rettferdighet, inkludering og fellesskap. Vi tror det er mulig å enes om grunnleggende verdier, som f.eks. å leve med uenighet innenfor et demokratisk samfunn, selv om vi har ulike religioner og livssyn eller ikke identifiserer oss med noe spesielt livssyn, og om vi er troende eller ikke.

Både Den norske kirke og Human-Etisk Forbund er tradisjonsbærere og kjenner et særlig ansvar for å ta vare på det beste i våre tradisjoner. I samvirke med andre vil vi bidra til en tusenårsmarkering som kjemper for gode fellesverdier, slik at vi får et trygt og godt samfunn for alle.

Kontaktgruppen mellom Human-Etisk Forbund og Mellomkirkelig råd for Den norske kirke:

Human-Etisk Forbund og Den norske kirke

Christian Lomsdalen,

Human-Etisk Forbund

Kristina Williamson,

Humanistisk Ungdom

Trond Enger,

Human-Etisk Forbund

Didrik Sæderlind,

Human-Etisk Forbund

Marit Øimoen,

Human-Etisk Forbund

Lars-Petter Helgestad,

Human-Etisk Forbund

Oddbjørn Leirvik,

Mellomkirkelig råd,

Den norske kirke

Berit Hagen Agøy,

Mellomkirkelig råd,

Den norske kirke

Peder Gravem,

Mellomkirkelig råd,

Den norske kirke

Ingeborg Blindheim Sommer,

Mellomkirkelig råd,

Den norske kirke

Halvor Nordhaug,

Mellomkirkelig råd,

Den norske kirke

Steinar Ims,

Mellomkirkelig råd, Den norske kirke

Norge har et unikt godt samarbeid mellom tros- og livssynsamfunn og 30 års erfaring med organisert dialogarbeid. Vi har bygd et «uenighetsfellesskap» som en motkraft til polarisering og utenforskap. Dialogarbeid og identifisering av gode fellesverdier må forsterkes i en urolig tid. Mange innvandrere har erfaringer med å leve i flerkulturelle samfunn, deres kompetanse må tas i bruk, også i forbindelse med 2030. Det er avgjørende viktig at

minoriteter og innvandrergreper blir med på å forme jubileet og definere norske identiteter i vår tid.

Reell likebehandling

Hovedmålet med jubileet må være å bidra til at Norge i 2030 fortsatt er et tillitssamfunn hvor befolkningen – i så stor grad som mulig – kjenner at de er en del av et trygt og likeverdig fellesskap. Testen må være om minoriteter opplever å bli reelt likebe-